

BIBLIA HEBRAICA QUINTA

20

EZRA

NEHEMIAH

תורה נביאים וכתובים
BIBLIA HEBRAICA

quinta editio
cum apparatu critico novis curis elaborato

participantibus

R. Althann, P.B. Dirksen, N. Fernández Marcos, A. Gelston, A. Gianto,
L. Greenspoon, I. Himbaza, J. Lust, D. Marcus, C. McCarthy, M. Rösel,
M. Sæbø, R. Schäfer, S. Sipilä, P. Schwagmeier, A. Tal, Z. Talshir

consultis A. Dotan pro masora,

A. Groves et Soetjianto pro impressione electronica, R. Omanson pro redactione et stylo

communiter ediderunt

A. SCHENKER (praeses), Y.A.P. GOLDMAN, A. VAN DER KOOIJ,
G.J. NORTON, S. PISANO, J. DE WAARD, R.D. WEIS

עזרא ונחמיה
EZRA and NEHEMIAH

prepared by
David Marcus

DEUTSCHE BIBELGESELLSCHAFT

ISBN-10: 3-438-05280-6
ISBN-13: 978-3-438-05280-3

Biblia Hebraica Quinta, Fascicle 20: Ezra and Nehemiah
© 2006 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

Printed in Germany
All rights reserved

www.scholarly-bibles.com

CONTENTS

Preface	VII
Sigla, Symbols and Abbreviations	VIII
Definitions of the Terms Used to Characterize Readings	XVII
Glossary of Common Terms in the Masorah Parva	XXVII
Table of Accents	XXXI
The Text of Ezra and Nehemiah	
Ezra עזרא	3
Nehemiah נחמיה	42
Introduction and Commentaries on Ezra and Nehemiah	1*
Works Cited	49*

EZRA and NEHEMIAH
עזרא ונחמיה

prepared by
David Marcus

EZRA NEHEMIAH עזרא נחמיה

1 ובשנת אחת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לְכָלוֹת דְּבַר-יְהוָה מִפִּי יִרְמְיָהוּ ט רֵא פִסּוּק אָ
הַעִיר יְהוָה אֶת-רוּחַ כְּרֹשׁ מֶלֶךְ-פָּרַס וַיַּעֲבֹר-קוֹל בְּכָל-מְלָכוֹתָו ה . ח . ט . ט
2 וְגַם-בְּמִכְתָּב לְאֹמֵר: כֹּה אָמַר כְּרֹשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלָכוֹת ב . ח
הָאָרֶץ גָּתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא-פָקַד עָלַי לְבָנוֹת-לוֹ בַּיִת ו
3 בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה: מִי-בְכֶם מְכַל-עֲמוֹ יְהִי אֱלֹהֵיו עֲמוֹ 3
וַיַּעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיִּבֶן אֶת-בַּיִת יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ו . י . ל
4 הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: וְכָל-הַנְּשָׂאָר מְכַל-הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר 4
הוּא גֵר־שָׁם יִנְשְׂאוּהוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְרִכּוֹשׁ וּבְבַהֲמָה ד . ל . ו מ ל . ל
5 עַם-הַנְּדָבָה לְבַיִת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: וַיְקוֹמוּ רְאִשֵׁי הָאָבוֹת ב . ט . מ ל . ע ה
לְיְהוּדָה וּבְנֵימָן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל הַעִיר הָאֱלֹהִים אֶת-רוּחוֹ
6 לְעֲלוֹת לְבָנוֹת אֶת-בַּיִת יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: וְכָל-סִבִּיבֵיתֵיהֶם ו

[1:1] העיר ה' וסימנהון ממזרח . הברו החצים . ובשנת אחת ולכורש . וחבירו . ויקומו 0: [2] יהוה אלהי השמים ו' וסימנהו ואשביעך . אשר לקחני . ואת יהוה . ואמר דתהי נא . כרש . כרש 0: [4] לבית האלהים ב' וסימנהון התנדבו לבית . עם-הנדבה לבית האלהים 0: [5] ויקומו ט' מל' וסימנה בבקר . בבקר . שרי מואב קדמי בני ישראל . זיפה . בנושף . כל איש חיל . וחביר . ראשי האבות . על עמדם 0:

Ezra 1:1-3a
||2 Chr 36:22-23
Ezra 1:1-6
||1 Esd 2:1-8

1:1 יִרְמְיָהוּ (2 Chr) G Ga V | foll • • • בְּפִי 2 Chr Ga (differ-graph) • • • מִפִּי G V (S) | • • • 2 כְּרֹשׁ (2 Chr) G Ga V | > S (om) • • • 2 כָּל 2 Chr G V | > Ga S (implic) • • • יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם 2 Chr G V S | • • • ο κύριος του Ἰσραήλ, κύριος ὁ ὑψιστος, Ga (ampl) • • • הַשָּׁמַיִם 2 Chr G (Ga) V S | foll et terrae La (assim-usu) • • • 3 יְהִי (G) Ga V | • • • בִּירוּשָׁלַם 2 Chr G Ga V | foll • • • יְהוָה 2 Chr (explic) | • • • ααα S (lib-synt) • • • יְהוָה אֱלֹהֵי V S | θεοῦ G (abbr) | του κυρίου Ga (abbr) • • • אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם: G V S | • • • ο κατασκηνώσας ἐν Ἱερουσαλήμ. Ga (explic) • • • 4 וְכָל-הַנְּשָׂאָר G V (S) | > Ga (facil-seman) • • • יִנְשְׂאוּהוּ Ga V S | και λήμψονται αὐτόν G (facil-synt) • • • בְּכֶסֶף וּבְזָהָב G V S | ἐν χρυσίω και ἐν ἀργυρίω Ga (transp) • • • בְּכֶסֶף וּבְזָהָב G V S | foll ἐν δόσεσιν Ga (ampl) • • • וּבְרִכּוֹשׁ G V S | μεθ' ἱσπων Ga (via רִכְשׁ) • • • עַם-הַנְּדָבָה G V S | σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς κατ' εὐχὰς προστεθειμένοις Ga (ampl) • • • 5 לְיְהוּדָה וּבְנֵימָן G V S | τῆς Ἰούδα και Βενιαμὴν φυλῆς Ga (explic) • • • רוּחוֹ V S | 3 pl sfx G Ga (shift) • • • יְהוָה G (Ga) V | foll • • • ααα S (ampl) •

4. ל. ל. חזקו בידיהם בכלי-כסף בזהב ברכוש ובבהמה ובמגדנות לבד
 5. ל. ל. רא פסוק על-כל-התנדב: ׀ והמלך פורש הוציא את-כלי בית-
 6. ב. יהנה אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם ויתנם בבית אלהיו:
 7. ל. ל. ב. ויוציאם כורש מלך פרס על-יד מתרדת הגובר ויספרם
 8. ב. ל. ב. לשבצר הנשיא ליהודה: ואלה מספרם אגרטלי זהב שלשים
 9. ב. ל. זקמ אגרטלי-כסף אלה מחלפים תשעה ועשרים: ׀ כפורי
 10. ל. זהב שלשים ׀ כפורי כסף משנים ארבע מאות ועשרה
 11. ל. ל. כלים אחרים אלה: ׀ כל-כלים לזהב ולכסף חמשת
 12. ב. ב. אלפים וארבע מאות הכל העלה ששבצר עם העלות הגולה
 13. ב. מבבל לירושלם: פ ואלה בני המדינה העלים משבי
 14. ב. הגולה אשר הגלה נבוכדנצור מלך-בבל לבבל וישבו לירושלם

[6] חזקו ד' וסימנהון אבימלך . לא חזקו הכ הכהנים . פניהם . סביבתיים חזקו בידיהם: [2:1] קדמיה ואלה אשר הגלה לבבל וישבו לירושלם ויהודה אשר באו שריה רעליה מספר בגוי רחום: ׀ בתר בתריה אלה אשר הגלה וישבו לירושלם וליהודה הבאים עזריה רעליה נחמני מספרת בגוי נחום: ׀ ב כת נבוכדנצור יתירין ׀ וסימנהון לקדר ולממלכות חצור . ואלה בני המדינה: ׀

6 (G) V (S) | בְּרָכוּשׁ • 4 (assim-v) G V S | ἐν πᾶσιν, ἀργυρίω Ga (lib-seman) • 7 G Ga V | עַל-כָּל-הַתְּנָדָב: (Ga) S | τῶν ἐν ἔκουσίους. G V (lib-seman) • 8 G Ga V | מִתְרַדַּת (Ga) S | Γαβαρηνοῦ, G (differ-graph) | filii Gazabar V (translit) • 9 G V S | 1,000 Ga (harm-v 11) • 10 G Ga V S | כְּפוּרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים • 11 G V S | כָּל-כְּלִים לְזָהָב וּלְכֶסֶף חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת הַכֹּל הָעֹלָה שֶׁשְּׁבַצָר עִם הָעֹלֹת הַגּוּלָה מִשְׁבִּי בְּנֵי הַמְּדִינָה וְאֵלֶּה אֲלֵהֶם מִחֻלְפִּים • 12 G Ga V | מִבָּבֶל לְיְרוּשָׁלַם: פּ וְאֵלֶּה בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֲלִיִּם מִשְׁבִּי הַגּוּלָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל לְבָבֶל וַיָּשׁוּבוּ לְיְרוּשָׁלַם

Ezra 1:7-11
 || 1 Esd 2:9-14
 Ezra 2:1
 || Neh 7:6
 || 1 Esd 5:7-8a

- 16 חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: ׀ בְּנֵי-אֶטֶר לִיחֻזְקִיָּה תִשְׁעִים
- 17 וּשְׁמֹנֶה: ׀ בְּנֵי בְצִי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: ׀ בְּנֵי
- 18 יוֹרָה מֵאָה וּשְׁנַיִם עֶשְׂרִים: ׀ בְּנֵי חֲשֵׁם מֵאֲתָיִם עֶשְׂרִים
- 19 וּשְׁלֹשָׁה: ׀ בְּנֵי גִבֹר תִּשְׁעִים וַחֲמִשָּׁה: ׀ בְּנֵי בֵית-לָחֶם
- 20 מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: ׀ אֲנָשֵׁי נֹטְפָה חֲמִשִּׁים וּשְׁשָׁה: אֲנָשֵׁי
- 21 עֲנָתוֹת מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה: ׀ בְּנֵי עֲזֻמוֹת אַרְבָּעִים
- 22 וּשְׁנַיִם: ׀ בְּנֵי קִרִית עָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שֶׁבַע מֵאוֹת
- 23 וְאַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה: ׀ בְּנֵי הָרְמָה וְגִבְעָה שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים
- 24 וְאַחַד: ׀ אֲנָשֵׁי מִכְמָס מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם: ׀ אֲנָשֵׁי
- 25 בֵּית-אֵל וְהַעֲזִי מֵאֲתָיִם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: ׀ בְּנֵי נָבו חֲמִשִּׁים

[16] בעיני קדמי בצלות פרודא נפוסים ליחזקיה וקדמיאל הודויה אמי אדן אמר נמצאו סיעהא בני קרית ערים בעינינו בתרי בצלית פרידא נפיססים לחזקיה לקדמיאל להודויה אמון אדון ואמר נמצא סיעא אנשי קרית יערים: [18] עינינה קדמיה בני גבר בני יורה בית לחם חרם ושבעה עשר בני לד עשרים וחמשה: 0: בעינינו תינינו בני גבעון בני חריף אנשי בית לחם חרים שבעה עשר בני לד ועשרים ואחד: 0:

16 חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה: Neh G V S | 92 Ga ׀ foll υἱὸν Κυλᾶν καὶ Ἀξητάς ἐξήκοντα ἑπτὰ. υἱὸν Ἀξούρου τετρακόσιοι τριάκοντα δύο. υἱὸν Ἀννίας ἑκατὸν εἶς. υἱὸν Ἀρόμ Ga (lit) • 17 v 17 G Ga V S | prec v 19 Neh • 18 חֲרִיף G V | חֲרִיף Neh Ga | 19 v 19 Neh G V S | > Ga (lit) • 19 מֵאֲתָיִם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: G V S | 324 Neh • 20 גִּבֹר (G) V | גִּבְעוֹן Neh | Βαυτοῦς Ga | 21 אֲנָשֵׁי Neh G V S | 3,005 Ga • 21 בְּנֵי G Ga V S | to v 22 אֲנָשֵׁי נֹטְפָה Neh • 22 אֲנָשֵׁי בֵית-לָחֶם וְנֹטְפָה מֵאָה שְׁמֹנֶים וּשְׁמֹנֶה: G Ga V S | 188 Neh | υἱὸν Νετωφά G (assim-ctext) • 23 עֲנָתוֹת Neh G V S | υἱὸν Ἀναθῶθ G (assim-ctext) • 24 אֲנָשֵׁי Neh Ga (assim-ctext) • 25 בְּנֵי Neh Ga • 25 בְּנֵי → v 24 • קִרִית עָרִים (err) | קִרִית יַעֲרִים Neh G Ga V S || pref קִרִית יַעֲרִים see Neh G Ga V S • 26 אֲנָשֵׁי וּשְׁלֹשָׁה: Neh G V S | foll οἱ Χαδιάσαι καὶ Ἀμίδιοι τετρακόσιοι εἴκοσι δύο. Ga (lit) • 26 בְּנֵי → v 24 • 27 מִכְמָס Neh G V S | Μακαλῶν Ga • 28 וְהַעֲזִי to v 29 נָבו (Neh) (G) V S | > Ga (lit) • 29 אֲנָשֵׁי Neh G | τῆς Γαυ (G^L) V | אֲנָשֵׁי Neh G V S | 123 Neh | 423 G • 29 בְּנֵי G V S | אֶתֶר Neh •

Ezra 2:16-29
|| Neh 7:21-33
Ezra 2:16-18
|| 1 Esd 5:15-16
Ezra 2:20-29
|| 1 Esd 5:17-21b

וּשְׁנָיִם: 30 בְּנֵי מִגְבִּישׁ מֵאָה חֲמִשִּׁים וְשָׁשָׁה: 31 בְּנֵי עֵילָם
 אַחֵר אֶלְף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: 32 בְּנֵי חָרֵם שְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים: 33 בְּנֵי-לֹד חֲדָיִד וְאוֹנוֹ שֶׁבַע מֵאוֹת עֶשְׂרִים
 וַחֲמִשָּׁה: 34 בְּנֵי יֶרֶחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: 35
 בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשׁת אֶלְפִים וְשָׁשׁ מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים: 36 הַכֹּהֲנִים
 בְּנֵי יַדְעִיָּה לְבֵית יְשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וְשָׁלֹשָׁה: 37
 אֶמֶר אֶלְף חֲמִשִּׁים וְשָׁנָיִם: 38 בְּנֵי פִשְׁחֹר אֶלְף מָאתַיִם
 אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה: 39 בְּנֵי חָרֵם אֶלְף וְשִׁבְעָה עֶשֶׂר: 40
 הַלְוִיִּם בְּנֵי-יְשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל לְבְנֵי הַדּוֹדִיָּה שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה: 41
 הַמְשֻׁרְרִים בְּנֵי אֶסְף מֵאָה עֶשְׂרִים וְשָׁמְנָה: 42 בְּנֵי הַשְּׁעָרִים
 בְּנֵי-שָׁלוֹם בְּנֵי-אֶטֶר בְּנֵי-טַלְמוֹן בְּנֵי-עֲקֹוב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבֵי
 הַכֹּל מֵאָה שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה: 43

הַנְּתִינִים 43
 צִיְחָא
 חֲשׂוּפָא
 טַבְעוֹת: 44
 קָרֵם
 סִיעָהא
 בְּנֵי-
 בְּנֵי-
 בְּנֵי-
 בְּנֵי-
 בְּנֵי-
 לַ כַּת הַ

Ezra 2:30-31
 || 1 Esd 5:21c-22a
 Ezra 2:31-44
 || Neh 7:34-47
 Ezra 2:33-44
 || 1 Esd 5:22b-29b

30 v 30 G (Ga) V (S) | > Neh → ❖ Neh 7:34 • מגביש G V | Νιφίς Ga | مغبش
 S • 31 אחר Neh (G) V | Καλαμὸ ἄλλου Ga | حلام S • v 31 אלף to v 33
 שבע (Neh) G V S | > Ga (lit) • 33 v 33 G (Ga) V S | prec v 34 Neh •
 שלשת אלפים ושיש מאות ושלשים: 35 G Ga V S | 721 Neh • 35
 שלשת אלפים ושיש מאות ושלשים: 35 G Ga V S | 721 Neh • 35
 ג V S | 3,930 Neh | 3,330 Ga • 36 לבית Neh G V S | τοῦ υἱοῦ Ga (assim-
 ctext) • ישוע Neh G V S | foll εις τοὺς υἱοὺς Ἀνασίβ Ga (ampl) •
 תשע מאות: 37 Neh G Ga V | 972 Ga | 773 S • 37
 שלשת אלפים ושיש מאות ושלשים: 37 Neh G Ga V | 972 Ga | 773 S • 37
 1,252 S • 39 אסף Neh Ga V S | 1,007 G • 40 קדמיאל G Ga V |
 לבני להודנה Neh | και Βαννοῦ G V | לבני הודנה Neh | και Βαννοῦ
 και Ουδίου Ga | سبتن سبتن S ❖ • 41
 מאה עשרים ושמנה: 41 G V S | 148 Neh
 מאה • 42 בני השערים Neh Ga • 42 בני השערים Neh Ga • 42
 בני השערים: 42 G Ga V S | 138 Neh G^L • 43 ציחא (Neh) V | Σουαά, G | Ἡσαύ,
 Ga | سكا S • 43 ציחא (Neh) G V S | Ἀσιφά, Ga • 44 סיעא Neh
 S | Σουά, Ga •

45	בְּנֵי־	פְּדוֹן:
	בְּנֵי־	לְבָנָה
	בְּנֵי	חֲגָבָה
46	בְּנֵי־	עֲקוּב:
	בְּנֵי־	חֲגָב
	בְּנֵי	שְׁמֵלִי ^{שלמי} _ק
47	בְּנֵי־	חֲנֹן:
	בְּנֵי־	גִדְל
	בְּנֵי	גִחַר ^{ב חד פת וחד קמ}
48	בְּנֵי־	רְאִיָּה:
	בְּנֵי־	רְצִין
	בְּנֵי	נְקוּדָא
49	בְּנֵי־	גְזָם:
	בְּנֵי־	עֲזָא
	בְּנֵי	פְסָח
50	בְּנֵי־	בְּסִי:
	בְּנֵי־	אֲסָנָה
	בְּנֵי	מְעִינִים ^{מעונים} _ק
51	בְּנֵי־	נְפִיִסִים ^{נפוסים} _ק
	בְּנֵי־	בְּקָבוּק

45 בְּנֵי עֲקוּב: G V S | υἱοὶ Ἀκούδ, υἱοὶ Οὐτά, υἱοὶ Κητάβ, Ga (ampl) | > Neh →
 ❖ Neh 7:48 • v45 בְּנֵי² to v46 חֲגָב G (Ga) V S | > Neh → ❖ Neh 7:48 •
 46 שְׁמֵלִי | שמלי M^{ket} | שְׁמֵלִי M^{qere} Neh G V S | Συβαί, Ga ❖ • 47 v47 בְּנֵי־¹
 to v48 גְזָם Neh G V (S) | υἱοὶ Καθούα, υἱοὶ Γεδδούρ, υἱοὶ Ἰαίρου, υἱοὶ
 Δαισάν, υἱοὶ Νοεβά, υἱοὶ Χασεβά, υἱοὶ Γάζηρά, Ga (lit) • 48 גִדְל Neh G V (S) |
 Γεδδούρ, Ga • 49 גִחַר Neh G V | Ἰαίρου, Ga | سحار S • 50 רְאִיָּה Neh G V | ראיה S |
 Ga (indet) • 48 רְצִין Neh V | Ῥασών, G | Δαισάν, Ga (S) • נְקוּדָא Neh G V |
 نکودا S | Ga (indet) • 49 פְסָח Neh G V |
 Φινόε, υἱοὶ Ἀσαρά, Ga | فساد S • 50 בְּסִי: Neh G V | Βασθαί, Ga | בסוי S •
 50 מְעִינִים | מעינים M^{L(ket)} | מְעוּנִים M^{L(qere)} M^{S1}
 M^Y ◦ מְעִינִים | מעינים M^{ket} (differ-graph) | מְעוּנִים M^{qere} Neh G V | Μααμί, Ga |
 ماعام S || pref מְעוּנִים see M^{qere} Neh G V ❖ • 51 נְפִיִסִים | נפוסים M^{ket} (Neh^{qere})
 Ga | נפוסים M^{qere} (Neh^{ket}) G V (S) ❖ • 51 בְּנֵי־בְּקָבוּק Neh (G) V S | > Ga
 (om) •

Ezra 2:45-51
 || Neh 7:48-53
 || 1 Esd 5:29c-31e

INTRODUCTION AND COMMENTARIES
ON EZRA AND NEHEMIAH

CONTENTS OF THE COMMENTARY SECTION

Introduction	5*
Notes on the Masorah Parva	17*
Ezra	17*
Nehemiah	20*
Notes on the Masorah Magna	27*
Ezra	27*
Nehemiah	32*
Commentary on the Critical Apparatus	39*
Ezra	39*
Nehemiah	44*
Works Cited	49*

NOTES ON THE MASORAH PARVA

EZRA

- 1:1 ט רָא פִּסּוּק וּבִשְׁנַת – *Com.*: This lemma has no circellus.
- 2 וַיְהִי אֱלֹהֵי – *Com.*: The circellus has been placed between הַיְהוָה and אֱלֹהֵי, but since there are many more than six occurrences of "יהוה אלהי", the note, as the Mm indicates, most likely refers to the three words יהוה אלהי השמים.
- 11 בַּהֲעֲלֹת – *Com.*: Twice, once in this form and once defective in Num 9:17.
- 2:22 כֹּל חֵס נְטֻפָה – *Com.*: Note that כֹּל "all" is used here even though there are only two references, this one and Neh 7:26.
- 59 גַּבְטֵץ אִם – Three times with this accent (in the book). – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only two occurrences of this lemma in the book (Ezra 2:59; Neh 7:61).
- 62 בִּזְחָב וַיִּגְאֹלוּ – Twice: Neh 7:64.
- 69 בַּמַּל דְּרַבְמוֹנִים – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma (Ezra 2:69; Neh 7:70, 71).
- בַּחַד מַל רַבָּאוֹת – Twice, once plene (with an א in the book).
- 70 הַמַּל וְהַשְׁעָרִים – Eight times plene (in the book).
- הֵי בְּאַמֶּץ פִּסּוּק וְכָל-יִשְׂרָאֵל – *Com.*: The number "fifteen" seems to have been repeated from the adjacent entry for וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. Elsewhere the Mp gives the number for this lemma as thirty-four or thirty-five (see Mp to 8:25).
- 3:1 יָב כְּאִישׁ – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has twenty occurrences of this lemma (see the Mp to Neh 7:2; 8:1). The circellus is placed unusually high over this lemma, suggesting that it has possibly been misplaced and originally belonged with the nearby word וַיֵּאֲסֹפוּ, which is where BHK³ and BHS assign it.
- 7 וַיִּשְׁמָן – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only six occurrences of this lemma (see Weil, § 3632).
- 10 הַחֲבָנִים – *Com.*: Five times, three plene (Ps 118:22; Neh 3:37; 4:11) and two defective (Job 3:14; Ezra 3:10).
- 11 נֹבְמָץ פִּסּוּק וְכָל-הַעֲמֹם – *Com.*: Elsewhere (e.g., at Josh 1:2) the Mp gives the number of occurrences for this lemma as fifty-one. For a discussion of the discrepancy, see Mynatt, *Sub-Loco Notes*, 82–83.
- 12 סֵד הָרֵאשׁוֹן – *Com.*: The Mp lists the number of occurrences of this lemma here and in 6:19 and 7:9 as sixty-four. But elsewhere in the book (10:17; Neh 8:18) it lists the number as sixty-three.
- 4:6 שְׁטֻנָּה – Twice, and in two languages (Gen 26:21).
- 7 בַּשְּׁלֵם – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma.
- 13 לַמַּלְכִּים – *Com.*: This lemma has no circellus.

- 15 יב פסוק דמין די – *Com.*: The circellus has been placed at the right hand side of די to indicate that the note refers to the entire verse and not just to the word itself.
 ואשדדור ל – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has another occurrence of this lemma in v. 19.
- 17 ב וכעת: – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma.
- 5:7 ל מלקא שלמא כלא: – *Com.*: The Mp note is placed on the left side of the next Mp note (ל), followed by a squiggle. Since the note is written in the left hand margin, the ל ought to be on the right side of the ל to indicate that the note on its lemma comes before the note to which the ל is attached (כלא).
- 11 ב התיבונא – *Com.*: The Mp differs from the text M^L, which has only one occurrence of this lemma.
- 6:1 ג רא פס באדין Three times at the beginning of a verse (in the book).
 5 ג כת ה דהבה Three times written with ה (in this form and with the cj.).
 6 ב תתני Twice (with *talīšā*).
 7 ל וחד ולשבי ולשבי Once, and once ולשבי (Isa 59:20).
- 13 [ט] בטע אדין – *Com.*: The Mp is damaged where the letter ט ought to be written. See Mp to Dan 2:46; 5:9; 6:12; etc.
- 14 ה וזכריה – *Com.*: This lemma has no circellus.
- 15 ב כת ה ביתה – *Com.*: This lemma has no circellus.
 ל וכל שום ברנש כות שת – *Com.*: The Mp notes only one occurrence of this lemma, whereas the Mm also includes Isa 20:4.
- 17 י חס בליש וחקרבו Ten times defective in this and similar forms (see Weil, § 667).
- 19 סד הראשון: – *Com.*: The Mp lists the number of occurrences of this lemma here and in 3:12 and 7:9 as sixty-four. But elsewhere in the book (10:17; Neh 8:18) it lists the number as sixty-three.
- 7:1 ג עזרא – *Com.*: Since Ezra's name occurs more than three times in the book, the note most likely refers to the occurrences of Ezra when followed by הכהן (see the Mp to Ezra 10:10, 16; Neh 8:2), and the circellus has been placed here by mistake.
- 9 סד הראשון – *Com.*: The Mp lists the number of occurrences of this lemma here and in 3:12 and 6:19 as sixty-four. But elsewhere in the book (10:17; Neh 8:18) it lists the number as sixty-three.
- 10 יב חס למע ולעשת According to the Western tradition there are twelve occurrences of this defective lemma (with and without the ׀ cj.). – *Com.*: There are actually thirteen occurrences of this lemma, twelve without the ׀ cj. (see Mp to Neh 8:15; 13:27) and this one with the ׀ cj. (see Ginsburg 2, ע, § 825).
- 14 ח ולירושלים – *Com.*: There is only one occurrence of this lemma in its Aramaic form, but there are eight occurrences in its Hebrew form (see Weil, § 2159).
- 18 ג כת ה ודהבה Three times written with ה (with and without the cj.).
 19 חטף לפלחן – *Com.*: The Mp note is written by a second hand.
- 21 ב וחט יתעבד: – *Com.*: The note refers to the fact that this word is written with a *hīreq*, not a *šerê*.
- 24 ב וחט עליהם: – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma.

- 28 לְעֹלוֹת יָד Fourteen times (apart from the Torah and Joshua).
- 8:1 אֶל לֵק אֶרְמִחֶשְׁתָּא The א is not read.
- 7 בְּבִסִּיפֵי יִשְׁעֵיהָ – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma in the book (Ezra 8:7, 19; Neh 11:7).
- 8 וּבְדִיָּה וְ Six times (with and without the cj.).
- 12 לְ עֲזוּדָה – Com.: The circellus has been placed on עֲזוּדָה, but since there are four occurrences of this name (Ezra 2:12; 8:12; Neh 7:17; 10:16), the note most likely refers to the phrase וּמִבְּנֵי עֲזוּדָה, which only occurs this one time.
- 17 עֵה הָרֵאשׁ – Com.: The number of occurrences of this lemma is elsewhere given as thirty-seven (see Mp to Ps 133:2; 1 Chr 5:7, 12; etc.), and this number agrees with the concordances of Mandelkern and Evan-Shoshan.
- 19 בְּבִסִּיפֵי יִשְׁעֵיהָ – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma in the book (Ezra 8:7, 19; Neh 11:7).
- 25 לֵד בְּאֵם פֶּסוּק וְכָל-יִשְׂרָאֵל – Com.: This is the number which the Mp gives for occurrences of this lemma also at 10:5; Neh 7:72; 1 Chr 11:4; etc. But elsewhere the number is given as thirty-five (Josh 8:15, 21; 10:29; etc.).
- 27 בְּחוּס לְאֹדְרֵכְנִים Twice defective (in this form and with the ו cj.).
- 31 יָד יָד – Com.: The Mp gives the number of this lemma here and in 9:2 as “fourteen.” But there are only twelve occurrences of this lemma with a *pataḥ* and three more with a *qames* (see Ginsburg, 1, י, § 82).
- 33 לְ וְהָד וְגַם לְנוֹעֲדִיהָ וְנוֹעֲדִיהָ Once, and once וְגַם לְנוֹעֲדִיהָ (Neh 6:14).
- 35 בְּ עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which has twenty occurrences of this lemma (see Ginsburg, 2, ע, § 453).
- 9:1 חֲתָי חֲתָי עֲמָצָא – Com.: The note consists of abbreviations of the eight nations mentioned in the text. Each letter of the note represents the first letter of their names, except for חֲתָי and חֲמָצָרִי, where the second consonant (ת and צ respectively) has been used.
- 2 יָד יָד – Com.: See 8:31.
- 3 לְ וּמְעִלֵי – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which has another occurrence of this lemma in v. 5.
- 6 יָא בִטֵּב בִּסּוֹף דִּסְמָ עֵד Eleven times with the accent (*mêrakâ*) connected with (= occurring near) the end (of a verse).
- 7 גְּ בִכְתּוּב הַיּוֹם הַזֶּה – Com.: The Mp must refer to Ezra-Nehemiah not to the Writings since there are more than three references of this lemma in the Writings (e.g., 1 Chr 4:41, 43; 13:11; 17:5; etc.) but only three in Ezra-Nehemiah (Ezra 9:7; Neh 4:10; 9:32). Both BHK³ and BHS add עֵד to the lemma but there is no circellus between עֵד and הַיּוֹם.
- 8 לְ וְהָד בְּמַעַט בְּמַעַט Unique (in the book) and once בְּמַעַט (Dan 11:23).
- 10 כֹּז בִּטֵּב וְעֲתָה – Com.: According to Ginsburg, 4, א, § 1474, there are only twenty occurrences of this lemma.
- 11 בְּ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma (Deut 4:5; Jer 44:8; Ezra 9:11). BHK³ and BHS add הָאֶרֶץ to the lemma but there is no circellus between הָאֶרֶץ and אֲשֶׁר.
- פֶּה בְּ Twice (in the book). – Com.: The circellus is only on this lemma, but both BHK³ and BHS take the lemma as אֶל-פֶּה possibly because there is a Mm note for that phrase.
- 12 בְּ חֵד חֵס שְׁלֵמָם – Com.: The Mp differs from the text of M^L, which writes this lemma defective in both of its occurrences (here and in Deut 23:7). It is possible that the circellus has been misplaced and that it belongs with the fol-

